

ціноутворення в системі житлового будівництва, що сприятиме розвитку житлової іпотеки й доступності житла для широких верств населення.

Зазначимо, що незважаючи на кризову ситуацію, яка склалася на внутрішньому й зовнішніх фінансових ринках, отримані розрахунки свідчать про повільне зростання ємності іпотечного ринку у 2016 р., який у перспективі може перетворитися на один із найбільш динамічних сегментів інвестиційного ринку України.

### **Література**

1. Науменкова С. В. Прогнозування розвитку ринку іпотечного кредитування в Україні / С. Науменкова, С. Саранчук, О. Манзюк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fkf.org.ua/article/viewFile/25004/22478>
2. Офіційний сайт НБУ // Грошово-кредитна та фінансова статистика – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=27843415&cat\\_id=44578#1](https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1)
3. Пахомова І. Г. Проблеми та перспективи іпотечного кредитування в Україні / І. Г. Пахомова, Д. Ю. Єременко // Сталий розвиток економіки. - 2013. - № 3. - С. 362-365. [Електронний ресурс] - Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%A%D1%81%D1%8E/Downloads/sre\\_2013\\_3\\_79%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%A%D1%81%D1%8E/Downloads/sre_2013_3_79%20(1).pdf)
4. Шарова С. В. Визначення проблем іпотечного кредитування в період економічної кризи / С. Шарова, Д. Мартищенко // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1\\_2016/22.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/22.pdf)
5. Шиндель В. С. Іпотечне кредитування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / В. С. Шиндель // «Молодий вчений» 1(2) (2015): 97-100. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/1/73.pdf>

УДК 330.322

**Шендерівська Ліна Петрівна**  
к.е.н.,

доцент кафедри організації видавничої справи, поліграфії і книгорозповсюдження  
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені  
Ігоря Сікорського»  
e-mail: [lina.shenderivska@gmail.com](mailto:lina.shenderivska@gmail.com)

### **ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ**

Розглянуто фінансування інноваційних проектів суб'єктами видавничої і поліграфічної діяльності з урахуванням галузевих особливостей та сучасного стану розвитку. Визначено чинники, які впливають на можливості залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності.

У сучасних умовах підприємницька діяльність тісно пов'язана з інноваціями, які в багатьох випадках стають необхідністю для збереження ринкової частки підприємства. Тому виникає потреба у пошуку і використанні усієї множини джерел фінансування інноваційної діяльності. Актуальність вивчення інноваційної діяльності у видавничо-поліграфічній галузі обумовлена її значущістю для прогресу суспільства та безпеки життєдіяльності, але підприємства не мають достатньо власних коштів на активізацію інноваційної діяльності.

Питання фінансування інноваційних проектів досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме, О. О. Карпенко, О. С. Кокин, Н. П. Макашева, О. Марченко, Л. М. Саркисян,

В. Ткаченко та інші. Науковці розглядають різні види джерел і форм фінансування інновацій, виділяючи традиційні та новітні, ті, які можуть надаватися на поворотній (кредити, фінансовий лізинг) і безповоротній основах (субсидії і спонсорські внески), розрізнятися за формою компенсації (участь у капіталі, прибутках, повернення боргу у товарній формі; грошова виплата), режимом надання – прямим (надання коштів) або опосередкованим (пільгове оподаткування) тощо. Водночас потребує більш ґрунтовного вивчення питання фінансування інноваційної діяльності у видавничо-поліграфічній галузі з урахуванням особливостей її розвитку на сучасному етапі.

На державному рівні фінансування інноваційної діяльності надається пріоритетним галузям, але до цієї групи не віднесено видавничо-поліграфічну сферу. Водночас, як зазначають науковці [4], фінансування інноваційної діяльності може здійснюватися і непрямим способом, а саме, шляхом надання податкових пільг, податкових канікул, державних гарантій за комерційними кредитами, податкових кредитів, зменшення бази, що оподатковується на величину капітальних інноваційних витрат, але податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні недостатньо ефективне. Тому актуальності набуває пошук приватних інвестиційних джерел. Дефіцит фінансування інновацій у видавничо-поліграфічній галузі призводить до морального і фізичного спрацювання основних засобів, до зниження рівня конкурентоздатності як окремих підприємств, так і галузі в цілому. Згідно з даними Державної служби статистики [1], рівень фізичного зносу основних засобів у поліграфії впродовж 2013-2015 років становив, відповідно, 61%, 90% та 96%; у видавничій діяльності – 49%, 52%, 56%, темп зростання обсягу інноваційної діяльності у поліграфічній діяльності, відповідно у 2013-2015 роках – 77%, 131%, 44%. Частка собівартості (витрат) реалізованої інноваційної продукції у собівартості реалізованої продукції підприємств поліграфічної діяльності у 2013-2015 році не перевищувала 3%, а саме, 2,09% у 2013 році, 2,08% у 2014 році та 2,93% у 2015 році, що недостатньо для прогресивного розвитку галузі.

Особливість видавничої галузі на сучасному етапі полягає у тому, що зростає попит населення на інформацію в електронній формі, відтак окремі товаровиробники розпочали випуск інноваційних видавничих продуктів, таких як електронні, мультимедійні видання, мобільні додатки, інтерактивні навчальні матеріали, а деякі з видавництв, а саме, «Gutenbergz» (м. Одеса), «Розумники» (м. Київ), «МЦФЕР-Україна» (м. Київ) спеціалізуються на виробництві цих видів продукції. Як показав аналіз, отримати позику комерційного банку на фінансування інноваційної діяльності видавництву по суті неможливо, оскільки позичальник неспроможний забезпечити банку об'єкт застави, за виключенням тих видавництв, які мають власне приміщення. Тому джерелом інноваційного розвитку є або власні кошти, або кошти інвесторів, а в сучасних умовах це є гранти або спільнокошт (краудфандинг).

Беручи до уваги, що держава не надає достатньої кількості грантів на розвиток видавничої галузі, видавництва у більшій мірі орієнтуються на закордонні гранти, а також форму партнерського фінансування. Так, програма Європейського Союзу «Креативна Європа» на період 2014-2020 років на конкурсній основі співфінансує переклади однією з мов ЄС та видання художніх творів, а також просування книг, переклад яких уже здійснено. Частка коштів, які надаються видавництву на реалізацію проекту, залежить від тривалості гранту, а саме, щонайбільше 60% на дворічний грант (серія з 3-10 видань) та максимум 50% від загальної потреби на чотирирічний грант (серія з 5-10 видань), ліміт фінансування складає 100 тис. євро на проект [3]. Ця програма сприятиме підвищенню консолідації окремих видавництв, оскільки до участі у конкурсі допускаються проекти як окремих, так і груп видавців. Крім того, залучення зовнішніх коштів на фінансування традиційної діяльності дозволяє спрямовувати заощаджені власні ресурси на інноваційні розробки.

У грантових програмах беруть участь також поліграфічні підприємства. Однією з найбільш перспективних є програма Європейського Союзу «Горизонт 2020», оскільки вона сприяє поєднанню виробничого, наукового, освітнього потенціалів задля вирішення

актуальних прикладних завдань, надаючи фінансування спільним інноваційним проектам вищих навчальних закладів та підприємств.

До новітніх джерел фінансування інноваційної діяльності належить спільнокошт, який набуває поширення завдяки розвитку інтернету. Збір коштів відбувається, як правило, на спеціальних майданчиках в інтернеті, так званих краудфандингових платформах (<https://biggggidea.com/>, <http://komubook.com.ua/projects> та інші). Перевага цього джерела фінансування полягає в тому, що кошти надаються на безповоротній основі або за помірну компенсацію – сувеніри чи продукцію, для випуску якої організовано збір коштів, крім того існує ймовірність залучити інвестора, який буде зацікавлений у розвитку проекту та забезпечить його подальше фінансування.

Як показав аналіз, пошук інвесторів може відбуватися і через соціальні мережі. Зокрема, на сучасному етапі розвитку поліграфічної галузі одна з актуальних проблем – це недостатній рівень підготовки багатьох клієнтів для користування он-лайн конструкторами замовлень, відтак, вони потребують допомоги професійних дизайнерів. Таким чином виникає необхідність інтеграції дизайнерів у процес он-лайн прийому замовлень, а з часом і розробка програм (Machine Learning), які здійснюватимуть адаптацію макету з урахуванням запитів замовників і умов виробництва. Цей інноваційний для поліграфічної галузі проект має назву Designe2Print, а його розробник здійснює пошук інвестора через соціальну мережу Facebook. Заявлений обсяг інвестицій становить 30 тис. доларів США, інвестору запропонована комерційна винагорода у обсязі 10% від прибутку та 10% корпоративних прав [2]. Таким чином, у видавничо-поліграфічній галузі заохочується венчурне фінансування.

На залучення джерел для фінансування інноваційної діяльності істотний вплив має вид інновацій. Одними з найбільш затребуваних у сучасних умовах інновацій у поліграфії є техніко-технологічні, а їх розробники – це виробники поліграфічного обладнання, науково-дослідні інститути, рідше – безпосередні виготівники друкованої продукції. Тому інноваційна діяльність у поліграфічній галузі головно пов'язана із впровадженням нового обладнання, а його придбання фінансується за рахунок кредитів комерційних банків або на умовах фінансового лізингу. Економічно більш вигідно використовувати фінансовий лізинг, тому що він менший за ціною, ніж кредит комерційного банку, оперативніший за відшкодуванням, оскільки джерелом відшкодування боргу є ширша база – не лише прибуток, а і амортизаційні відрахування.

До ключових проблем видавничо-поліграфічної галузі, що обмежує можливості залучення у достатньому обсязі джерел фінансування інноваційного розвитку належить низький рівень інвестиційної привабливості. Водночас, підвищення конкурентоздатності продукції, рентабельності могли б сприяти залученню нових джерел фінансування інновацій. Тому на даному етапі розвитку для стимулювання інноваційної діяльності доцільно залучати також нефінансові ресурси, зокрема, використовувати IT-сервіси, які надаються на безкоштовній основі. До таких належить віртуальний інкубатор для стартапів Cloud Business City, створений офісом Microsoft в Україні. На початкових етапах стартапи не отримують прямого фінансування, натомість їм надаються доступ до віртуальних офісів, створених на базі технологій Microsoft Azur, підтримка менторів та канал продажу, а у процесі розвитку стартапів Microsoft оцінює їх комерційну привабливість і ухвалює рішення про доцільність інвестування. Така форма підтримки інноваційних проектів дозволяє інвестору зменшити інвестиційні ризики, а інноватору збільшити ресурсний потенціал.

Крім того, подальший розвиток окремих елементів фінансової системи, а саме, інституційних інвесторів (пенсійних фондів, страхових компаній, кредитних спілок) розширить можливості підприємств по залученню нових джерел фінансування. З метою стимулювання розвитку фондового ринку в Україні реалізовувалася відповідна програма, зокрема, «Програма розвитку фондового ринку України на 2012-2014 роки», на наступний період була розроблена «Програма розвитку фондового ринку України на 2015 - 2017 роки «Європейський вибір – нові можливості для прогресу та зростання», але станом на кінець 2016 року мала лише статус проекту. Як показав аналіз проекту Програми [5], у ньому

задекларовані прогресивні заходи для збільшення притоку інвестицій, такі як захист прав інвесторів, здійснення ефективного ризик-менеджменту, підвищення рівня прозорості ринку, імплементація міжнародних норм у фінансовому секторі тощо. Залучення іноземних інвесторів актуально для тих інновацій, які можуть бути успішно комерціалізовані у різних країнах, що збільшить рівень доходу інвесторів.

За результатами проведеного дослідження нами виокремлено чинники, які впливають на можливість залучення джерел фінансування інноваційної діяльності.

I Чинники, пов'язані з пропозицією фінансових ресурсів: стан фінансового ринку; доступ до іноземних інвестиційних джерел; державна політика у сфері інновацій; розвиненість сучасних способів стимулювання інновацій (краудфандинг, бізнес-інкубатори тощо).

II Чинники, пов'язані з об'єктом фінансування: інвестиційна привабливість інноваційного проекту, а саме, актуальність, прибутковість і ризики, обґрунтованість проекту; вид інновацій; життєвий цикл інновації, можливості його подовження та розробки супутніх інновацій; обсяг і умови фінансування; етап інноваційної діяльності, на якому залучаються інвестиції; масштаб діяльності інноватора, досвід його роботи на ринку, економічний стан, інноваційна активність і результативність.

В сучасних умовах актуальним є впровадження інновацій у різні сфери діяльності підприємства, що дозволить не лише збільшити конкурентоздатність продукції за рахунок поліпшення якості, удосконалення продукту, розширення асортименту, але й оптимізувати виробничо-господарські процеси, відтак підвищити рівень інвестиційної привабливості.

Отже, забезпечення ефективного управління інноваційною діяльністю підприємства ґрунтується на систематичній роботі, пов'язаній з вивченням потреб споживачів, орієнтацією на підвищення рівня задоволення споживчих запитів, у тому числі персоналізованих, моніторингом наявних інноваційних розробок, пошуком шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства, дієвих форм консолідації у сфері інноваційної діяльності, диверсифікації джерел фінансування інноваційних проектів.

### Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Дубровин И. Запускаю новый инновационный стартап, на основе 3-х предыдущих. [Электронный ресурс] / И. Дубровин // Полиграфия Украины – Режим доступа: [https://www.facebook.com/groups/poliukr/1126073254142007/?notif\\_t=group\\_activity&notif\\_id=1480256983950337](https://www.facebook.com/groups/poliukr/1126073254142007/?notif_t=group_activity&notif_id=1480256983950337).
3. «Креативна Європа» запрошує видавців подавати заявки [Електронний ресурс] // Читомо. – Режим доступу: <http://www.chytomo.com/calendar/kreativna-yevropa-zaproshuye-vidavciv-podavati-zayavki>.
4. Марченко О. Напрями податкового стимулювання інноваційної діяльності підприємств [Текст] / О. Марченко, В. Ткаченко // Економіст. – 2013. - №1. – С.13-17. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ\\_2013\\_1\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_1_9).
5. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/fund/development/plan>.

УДК 657.6